

PAWEŁ TAŃSKI

ANTROPOLOGIA ROCKA – ANTROPOLOGIA CODZIENNYCH DŹWIĘKÓW

WSTĘP

W roku 2000 ukazała się znakomita książka Rocha Sulimy *Antropologia codzienności*, która zapoczątkowała serię niezmiernie ważnych prac, mających zawsze w tytule słowo „antropologia”: *Antropologia słowa* (2003), *Antropologia kultury* (2005), *Antropologia widowisk* (2005, wyd. 2 – 2010), *Antropologia ciała* (2008), *Antropologia pisma* (2010), *Antropologia antyku greckiego* (2011), *Antropologia kultury wizualnej* (2012), *Antropologia twórczości słownej* (2012), *Antropologia praktyk językowych* (2016), *Antropologia pamięci* (2018). Nie sposób zapomnieć również o świetnej książce Andrzeja Mencwela *Wyobraźnia antropologiczna* (2007). Propozycję przedstawioną w prezentowanym numerze „Kultury Współczesnej” warto czytać w tym kontekście, ponieważ wpisuje się ona w refleksję nad różnymi sposobami opisywania ludzkiego doświadczania rzeczywistości, zawartymi w wymienionych tomach.

Niewątpliwie w *cultural studies* nie może zabraknąć miejsca na namysł nad muzyką rockową, ale od jakiegoś czasu pole tego typu rozważań leży odłogiem, nie tylko w obcojęzycznym (zwłaszcza anglojęzycznym) obszarze nauk humanistycznych. Nie mogę tu poświęcić zbyt wiele uwagi na wyczerpujący i dokładny opis stanu badań, ponieważ mogłoby się to przerodzić w obszerną rozprawę¹. Podkreślę jedynie, że na progu 2021 roku potrzeba intensyfikacji badań w interesującej nas dziedzinie stała się nagląca, gdyż nie sposób już przejść obojętnie obok tego rozległego terytorium kultury, jakim jest muzyka rockowa. Zanim skupię się zatem na najbardziej podstawowych kwestiach, niektóre powtórzę, chcąc podkreślić moment wkroczenia na scenę badaczy antropologii rocka².

1 Ostatnio ukazał się artykuł, w którym poznański muzykolog przedstawia stan badań rodzimych *rock music studies*: J. Kasperski, *Rozwój polskiej rockologii*, „Załącznik Kulturoznawczy” 7/2020.

2 Korzystam tu z własnych ustaleń: P. Tański, *Nowe sytuacje polskiego rocka. Teksty – głosy – interpretacje*, Instytut Kultury Popularnej, Poznań 2016; tenże, *Głosy i performanse tekstów. Literatura – piosenki – ciało*, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2021.

Przyznanie Bobowi Dylanowi³ Nagrody Nobla w dziedzinie literatury jesienią 2016 roku było niezwykle ważnym momentem w historii kultury – oto pieśniarz zyskał uznanie w oczach ważnego gremium. Piosenka i w ogóle muzyka rockowa są stale obecne w naszej codzienności. Decyzja Akademii Szwedzkiej była potwierdzeniem tego, że słowo w piosence i muzyka rockowa to istotna część kultury⁴.

W prezentowanym numerze autorki i autorzy poświęcili uwagę antropologii rocka z kilku co najmniej powodów. Po pierwsze ten rodzaj twórczości artystycznej jest interesujący, nośny, artystycznie i estetycznie wartościowy; po drugie jego ilościowe i jakościowe natężenie jest nie do przecenienia; po trzecie wreszcie ten rodzaj muzycznej działalności zmienił oblicze wieku XX nie tylko za sprawą potężnego oddziaływania różnych sfer kontrkultury⁵, w której się znakomicie odnalazi, ale też przede wszystkim poprzez bycie tym, czym jest – performatywną twórczością⁶ opartą na korespondencji sztuk (muzyki, słowa, wizualności i tak dalej).

Jakie jest miejsce tej refleksji w obszarze antropologii współczesności? Gdzie znajduje się ten rodzaj rozważań na mapie współczesnej nauki? Stan badań na

3 Już w roku 2004 brytyjski badacz literatury Christopher Ricks pisał o wartościach tekstów Dylana w swojej znakomitej książce *Dylan's Visions of Sin*, zob. Ch. Ricks, *Dylan's Visions of Sin*, Ecco, New York 2004.

4 Por. J. Klejnocki i in., *Dylan i jego czasy*, Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie, Warszawa 2019; *All Along Bob Dylan. America and the World*, red. T. Adamczewski, Routledge, Taylor & Francis Group, London–New York 2020. Warto przypomnieć, że w roku 2017 ukazał się tom B. Dylan, *Duszny kraj. Wybrane utwory z lat 1962–2012*, wyb., przekł., kom. i posł. F. Łobodziński, Biuro Literackie, Stronie Śląskie 2017. Nie od dziś wiadomo, że Filip Łobodziński jest znakomitym tłumaczem nie tylko prozy (z języka hiszpańskiego) czy literatury faktu (z języka angielskiego), ale również tekstów piosenek anglojęzycznych. Przełożył również: M. Davis, Q. Troupe, *Miles Davies. Autobiografia*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Warszawa 2006; B. Johnson, *Gaz do dechy. Autobiografia legendarnego frontmana AC/DC*, Pascal, Bielsko-Biała 2012; P. Smith, *Tańczę bosu*, Biuro Literackie, Stronie Śląskie 2017; *Coltrane według Coltrane'a. Wywiady z Johnem Coltrane'em*, red. Ch. DeVito, Kosmos Kosmos, Warszawa 2017; B. Dylan, *Tarantula*, Biuro Literackie, Stronie Śląskie 2018; S. Reynolds, *Retromania. Jak popkultura żywi się własną przeszłością*, Kosmos Kosmos, Warszawa 2018; P. Smith, *Nie gódź się*, Biuro Literackie, Stronie Śląskie 2019; J. Savage, *Przenikliwe światło, słońce i cała reszta. Joy Division w ustnych relacjach*, Kosmos Kosmos, Warszawa 2020. W roku 2017 ukazało się wydawnictwo płytowe z jego tłumaczeniami piosenek Boba Dylana *Niepotrzebna pogodynka, żeby znać kierunek wiatru*, w aranżacjach zespołu Dylan.pl (poza Łobodzińskim także Jacek Wąsowski z Elektrycznych Gitar, Marek Wojtczak i Tomasz Hernik z Zespołu Reprezentacyjnego oraz Krzysztof Poliński z zespołu Urszuli). Niedawno, 30 listopada 2020 roku, wyszła kolejna książka w przekładzie Łobodzińskiego – Johna Lennona *Przesztworzone rzeczy*, wydana przez Biuro Literackie i jej właściciela, Artura Bursztę. Tom zawiera wszystkie groteskowe oraz purnonsensowe opowiadania, wierszyki i rysunki Lennona.

5 Zob. J. Jarniewicz, *All You Need is Love. Sceny z życia kontrkultury*, Znak, Kraków 2016; tenże, *Bunt wizjonerów*, Znak, Kraków 2019.

6 Zob. *Antropologia widowisk. Zagadnienia i wybór tekstów*, oprac. A. Chałupnik i in., wstęp i red. L. Kolankiewicz, Wydawnictwa UW, Warszawa 2005; A. Zeidler-Janiszewska, *Perspektywy performatywizmu*, „Teksty Drugie” 5/2007; E. Domańska, *„Zwrot performatywny” we współczesnej humanistyce*, „Teksty Drugie” 5/2007; E. Fischer-Lichte, *Estetyka performatywności*, tłum. M. Borowski, M. Sugiera, Księgarnia Akademicka, Kraków 2008; L. Kolankiewicz, *Towards an anthropology of performance(s)*, „Performance Research. A Journal of the Performing Arts” 13/2008; A. Duda, *Performans na żywo jako medium i obiekt mediatyzacji*, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2011; A. Burzyńska, *Dekonstrukcja, polityka i performatyka*, Universitas, Kraków 2013; *Performans, performatywność, performer. Próby definicji i analizy krytycznej*, red. E. Bal, W. Świątkowska, Wydawnictwo UJ, Kraków 2013; *Zwrot performatywny w estetyce*, red. L. Bieszczał, Libron, Kraków 2013; „Glissando” 21/2013: *Performatyka*; „Teksty Drugie” 4/2015: *Performanse piśmiennicze. Codziennosc, performatywność, demokracja. Pedagogika wobec norm życiowych i problematyki nienormatywności*, red. L. Kopiciewicz, B. Simlat-Żuk, Wydawnictwo Naukowe „Katedra”, Gdańsk 2015; D. Kosiński, *Performatyka. W(y)prowadzenia*, Wydawnictwo UJ, Kraków 2016; *Performatyka. Terytoria*, red. E. Bal, D. Kosiński, Wydawnictwo UJ, Kraków 2017; K. Plinta, *Kto się boi performansu? Modernistyczny esencjalizm versus postmodernistyczna intermedialność w podejściu do polskiego performansu*, „Miejsce” 5/2019, <http://miejsce.asp.waw.pl/kto-sie-boi-performansu/> (12 stycznia 2020); *Inne tańce. Zwrot performatywny w polskiej sztuce XXI*, red. A. Sosnowska, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, Warszawa 2019. Periodyk „Performance Research. A Journal of the Performing Arts” istnieje od roku 1996 i zawiera artykuły dotyczące performatyki.

temat kultury rocka w polskim obszarze nauki jest jeszcze mało zaznaczony, jednak w ciągu kilkunastu ostatnich lat zauważyć można w tej dziedzinie wyraźną tendencję zwyżkową. Natomiast na świecie, szczególnie w krajach anglosaskich, badania nad rockiem od wielu lat cieszą się niesłabnącą popularnością – wystarczy podać przykład funkcjonowania powstałego w 2014 roku czasopisma naukowego poświęconego wyłącznie zagadnieniom związanym z kulturą muzyki rockowej „Rock Music Studies”⁷, a także międzynarodowego towarzystwa badań nad muzyką metalową – The International Society for Metal Music Studies⁸ wraz z pismem „Metal Music Studies”, którego redaktorem jest wieloletni badacz kultury metalu, Karl Spracklen z brytyjskiego Leeds Beckett University. Należy zatem podkreślić, że w kulturze rockowej obecnych jest dużo zjawisk wymagających opisu, złożonych opracowań i analiz. W ostatnich latach wiele prac doskonale wpisuje się w to pole badawcze i wypełnia lukę w polskich badaniach nad antropologią kultury rocka. Badania te rozwinęły się w naszym kraju niedawno, w roku 2009, kiedy w Tułowicach koło Opola odbyła się pierwsza ogólnopolska konferencja „Unisono na pomieszane języki” zorganizowana przez Radosława Marcinkiewicza z Uniwersytetu Opolskiego. Do tej pory odbyło się już 11 edycji konferencji, która od trzeciego spotkania nosi nazwę „Unisono w wielogłosie”. Do dzisiaj ukazało się sześć tomów zbierających materiały z tych sesji pod redakcją Radosława Marcinkiewicza (2010–2014, 2019). To niezmiernie ważne publikacje nie tylko dlatego, że są pierwszą w Polsce serią naukowych opracowań o kulturze rocka, ale także dlatego, że artykuły tam zamieszczone zbudowały podwaliny *rock music studies* w Polsce. Kilka lat wcześniej została opublikowana praca *A po co nam rock. Między duszą a ciałem* pod redakcją Wojciecha J. Burszty i Marcina Rychlewskiego (2003), która była pierwszą monografią wieloautorską podejmującą omawianą problematykę.

W czerwcu 2008 roku wydarzyła się natomiast rzecz niezwykła – naukowcy z wielu krajów spotkali się na międzynarodowej konferencji naukowej „The Impact of the Beatles on Contemporary Culture”, której pomysłodawcą był Jerzy Jarniewicz z Katedry Literatury i Kultury Brytyjskiej (wraz z Katedrą Językoznawstwa Angielskiego) Instytutu Anglistyki Uniwersytetu Łódzkiego. Materiały z tej sesji opublikowano w tomie *Fifty Years with the Beatles...*⁹ Z kolei w lutym 2011 roku ówczesny Zakład Antropologii Literatury i Edukacji Polonistycznej Instytutu Literatury Polskiej Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu zorganizował ogólnopolską konferencję naukową „Depeche Mode – muzyka, zjawisko, recepcja”¹⁰, która odbiła się szerokim echem w mediach, natomiast Marek Jeziński (również pracownik Uniwersytetu Mikołaja Kopernika)

7 Zob. „Rock Music Studies”, <http://www.tandfonline.com/toc/rrms20/1/1> (12 stycznia 2020).

8 Na stronie internetowej The International Society for Metal Music Studies gromadzona jest między innymi obszerna bibliografia publikacji naukowych, popularnonaukowych, biograficznych itp. dotyczących badanej problematyki, zob. https://www.ucmo.edu/metalstudies/metal_studies_home.html (12 stycznia 2020).

9 *Fifty Years with the Beatles. The Impact of the Beatles on Contemporary Culture*, red. J. Jarniewicz, A. Kwiatkowska, Łódź University Press, Łódź 2010.

10 Pokłosiem tego spotkania był tom „Chodząc w ich butach...”. *Depeche Mode – muzyka, zjawisko, recepcja*, red. M. Jurzysta, M. Pranke, P. Tański, Koło Lektury Filologiczno-Filozoficznej UMK, Toruń 2017.

był inicjatorem sesji o grupie Republika w grudniu 2011 roku¹¹. Po roku 2011 wiele ośrodków naukowych w Polsce organizowało konferencje naukowe i dyskusje panelowe poświęcone kulturze rocka (Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, filia w Kaliszu), różnym odmianom muzyki popularnej (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Szczeciński, Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim – razem z Uniwersytetem Humanistycznospołecznym SWPS w Warszawie oraz Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), *sound studies* (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie wraz z Uniwersytetem Artystycznym w Poznaniu oraz Akademią Górniczo-Hutniczą w Krakowie), wreszcie – „słowom w piosenkach” (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza). Jak więc łatwo zauważyć, badania nad antropologią rocka w Polsce liczą niespełna 18 lat. Mowa tu o badaniach prowadzonych przez wielu naukowców, 10 lat przed ukazaniem się zbioru pod redakcją Wojciecha J. Burszty i Marcina Rychlewskiego wyszła bowiem drukiem pionierska rozprawa Wojciecha Siwaka – *Estetyka rocka* (1993). Prawdziwy wysyp prac dotyczących kultury rocka nastąpił po roku 2009¹².

11 Zob. *Republika wrażeń*. Grzegorz Ciechowski i *Republika jako fenomen społeczno-kulturowy*, red. M. Jeziński, GAD Records, Sosnowiec 2012.

12 Zob. na przykład: *A po co nam rock. Między duszą a ciałem*, red. W.J. Burszta, M. Rychlewski, Wydawnictwo „Twój Styl”, Warszawa 2003; P. Tański, *Sandaly Hermesa. Szkice o poezji*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2008; P. Łuszczzykiewicz, *Piosenka w poezji pokolenia ery transformacji 1984–2009*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2009; M. Traczyk, *Poezja w piosence. Od Tuwima do Świetlickiego*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2009; P. Tański, *Ja, motyl i inne szkice krytyczne*, Europejskie Centrum Edukacyjne, Toruń 2010; *Unisono na pomieszane języki* (1), red. R. Marcinkiewicz, GAD Records, Opole–Sosnowiec 2010; A. Idzikowska-Czubaj, *Rock w PRL-u. O paradoksach współistnienia*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2011; M. Jeziński, *Muzyka popularna jako wehikuł ideologiczny*, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2011; M. Rychlewski, *Rewolucja rocka. Semiotyczne wymiary elektrycznej ekstazy*, Oficyna, Gdańsk 2011; P. Derlatka, *Poezi piosenki 1956–1989*. Agnieszka Osiecka, Jeremi Przybora, Wojciech Młynarski i Jonasz Kofta, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2012; R. Kasprzycki, *Dekada buntu. Punk w Polsce i krajach sąsiednich w latach 1977–1989*, Libron, Kraków 2013; I. Kiec, *W szarej sukience? Autorki i wokalistki w poszukiwaniu tożsamości*, Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa 2013; J. Maleszyńska, *Apologia piosenki. Studia z historii gatunku*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2013; D. Brzostek, *Nasłuchiwanie hałasu. Audioantropologia między ekspresją a doświadczeniem*, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2014; M. Jeziński, *Mitologie muzyki popularnej*, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2014; M. Torzecki, *Okladki płyt. Rzecz o wizualnym uniwersum albumów muzycznych*, Instytut Kultury Popularnej, Poznań 2015; „Teksty Drugie” 2/2015: *Audiofilia*; J. Jarniewicz, *All You Need is Love*, dz. cyt.; *Media jako przestrzenie muzyki*, red. M. Parus, A. Trudzik, Wydawnictwo Naukowe „Katedra”, Gdańsk 2016; A. Dorobek, *Rock. Problemy, sylwetki, konteksty. Szkice z estetyki i socjologii rocka*, Wydawnictwo Medea, Chorzów 2016 [wydanie I – 2001]; P. Tański, *Nowe sytuacje...*, dz. cyt.; „Chodząc w ich butach...”, dz. cyt.; K. Gajda, *Szarpidruty i poeci. Piosenka wobec przemian społecznych i kulturowych ostatnich dekad*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2017; M. Jeziński, *Muzyka popularna i jej odbiorcy w poszukiwaniu autorytetu*, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2017; *MUTE: Muzyka/Uniwersytet/Technologia/Emocje. Studia nad muzyką popularną*, red. A. Juszczyk, K. Sierzputowski, S. Papier, N. Giemza, AT Wydawnictwo, Kraków 2017; *Nowe słowa w piosence. Źródła. Rozlewiska*, red. M. Budzyńska-Lazarewicz, K. Gajda, Instytut Kultury Popularnej, Poznań 2017; *Rock w humanistyce. Szkice empiryczne*, red. P. Drygas, Fundacja na rzecz Warsztatów Analiz Socjologicznych, Warszawa 2017; *Sposoby słuchania*, red. M. Olejniczak, T. Misiak, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie, Konin 2017; M. Gradowski, *Big beat. Style i gatunki polskiej muzyki młodzieżowej (1957–1973)*, ASPRA-JR, Warszawa 2018; „Głowa mówi...”. *Polski rock lat 80.*, red. M. Jeziński, M. Pranke, P. Tański, „ProLog. Interdyscyplinarne Czasopismo Humanistyczne” 2018; *Miejsca muzyki. Perspektywa interdyscyplinarna*, red. M. Parus-Jankowska, S. Nożyński, Wydawnictwo Naukowe „Katedra”, Gdańsk 2018; *Kultura rocka 1. Twórcy, tematy, motywy*, red. J. Osiński, M. Pranke, P. Tański, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2019 [wersja zmieniona i poprawiona tomów z roku 2015]; *Kultura rocka 2. Słowo, dźwięk, performance*, red. J. Osiński, M. Pranke, P. Tański, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2019 [wersja zmieniona i poprawiona tomów z roku 2016]; *Kultura rocka 3. Tradycje, poszukiwania, kontynuacje*, red. J. Osiński, M. Pranke, P. Tański, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2019; J. Jarniewicz, *Bunt wizjonerów*, dz. cyt.; *Etyka i estetyka słowa w piosence*, red. M. Chrzastowska, K. Gajda, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2019; *Made in Poland. Studies in Popular Music*, red. P. Gałuszka, Routledge, New York–London 2019; J. Kosek, *(Auto)biograficzne narracje transmedialne twórców rockowych*, Wydawnictwo Edukacyjne,

Polskie badania nad kulturą rocka intensywnie się rozwijają – na przykład w roku 2017 odbyło się aż osiem ogólnopolskich konferencji naukowych dotyczących kultury rocka oraz opublikowano osiem ważnych tomów odnoszących się do tej materii (trzy książki autorskie, pięć tomów prac zbiorowych), a trzy periodyki naukowe poświęciły całe numery audioantropologii: „Przegląd Kulturoznawczy”, „Kultura Współczesna” oraz „Kultura Popularna”.

Koniecznym należy również powiedzieć o niezwykle istotnym kontekście współczesnych badań humanistycznych – *song lyrics studies*, będących subdyscypliną *sound studies*, które od jakiegoś czasu próbują się przebić w polskim dyskursie nauki o kulturze. W ostatnich kilkunastu latach przybyło bardzo dużo prac z tego zakresu, przykładem może być ważny numer tematyczny „Tekstów Drugich” z roku 2015 zatytułowany *Audiofilia* i poświęcony właśnie szeroko rozumianej „antropologii dźwięku”.

Warto jeszcze krótko wspomnieć o kontekście światowym interesujących nas badań – zupełnie niedawno, w lipcu 2020 roku, miała się odbyć międzynarodowa konferencja naukowa „Song Studies 2020. Exploring Interdisciplinary Approaches to Songs and Practices of Singing (1200 – Today)” organizowana przez Uniwersytet w Gandawie (plany te pokrzyżowała pandemia koronawirusa). W ten oto sposób zapowiadano to wydarzenie na stronie internetowej:

Konferencja ma na celu zgromadzenie naukowców z różnych dyscyplin zajmujących się piosenką (jak na przykład muzykologia, literaturoznawstwo, historia, socjologia, performatyka, kognitywistyka, antropologia itp.). Nacisk zostanie położony na określenie możliwych podejść do badania tego medium (zarówno pod względem jego materialnej, jak i performowanej egzystencji), jego performansów (w dowolnej formie) i odbioru (w dowolnym kontekście). Przykłady badań mogą obejmować piosenki napisane i śpiewane w dowolnej kulturze i języku oraz z dowolnego (historycznego) okresu. Wspólne podstawy zostaną wypracowane dzięki koncepcjom, podejściom i metodologiom, zachęcając do interdyscyplinarnego i transhistorycznego dialogu, otwierając drogę dla nowej dziedziny badań: studiów nad piosenkami¹³.

Kraków 2019; *Unisono w wielogłosie*, red. R. Marcinkiewicz, GAD Records, Sosnowiec 2011–2014, Wydawnictwo UO, Opole 2019; M. Kurkiewicz, *Dźwięki w słowach, słowa na tle dźwięków. O korelacjach akustyczno-tekstowych w literaturze i muzyce*, Wydawnictwo UKW, Bydgoszcz 2019; J. Macała, *Tylko ziemia się nie zmienia. Wyobrażenia geopolityczne w polskiej muzyce popularnej po 1989 roku*, FNCE, Poznań 2020; *Oblicza muzycznej praxis. Debaty, terytoria, reduity nadziei i oporu*, red. A. Białkowski, WJ. Burszta, Wydawnictwo Naukowe „Katedra”, Gdańsk–Warszawa 2020; *Kultura rocka 4. Muzyczny rok 1969*, red. M. Jeziński, W. Kuligowski, M. Pranke, P. Tański, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2020; A. Regiewicz, *Głośnie pióra. Obecność muzyki popularnej we współczesnej literaturze polskiej*, Wydawnictwo Naukowe UJD, Częstochowa 2020; M. Marcela, G. Olszański, *Teoretycznie o muzyce*, Wydawnictwo Naukowe UJD, Częstochowa 2020; T. Florczyk, *Rap to nie zabawa już. Obrzeża genologii, czyli gatunki literackie obecne w tekstach polskich twórców hip-hopowych*, Wydawnictwo Naukowe UJD, Częstochowa 2020; A. Regiewicz, M. Szargot, *„Tu jest taka tradycja, ja to wszystko dziedzicze...”*. *Tradycje literackie i kulturowe w tekstach polskiej sceny muzycznej XX i XXI w.*, Wydawnictwo Naukowe UJD, Częstochowa 2021; P. Tański, *Głosy i performanse tekstów...*, dz. cyt.

13 „This conference aims to bring together researchers from various disciplines investigating song (for example musicology, literary studies, history, sociology, performance studies, cognition studies, anthropology, etc.). The focus will be on the definition of possible approaches to the study of this medium (both in its material and performed existence), its performances (in any form) and reception (in any context). Research examples may cover songs written and sung in any culture and language, and any (historical) period. Common ground will be found through concepts, approaches and methodologies, encouraging an interdisciplinary and transhistorical dialogue, breaking ground for a new research field: song studies” (<https://www.songstudies.ugent.be/cfp-2020/> [12 stycznia 2020]). Cytat w tłumaczeniu autora artykułu.

Również w polskim wydaniu *song studies* mocno się zadomawiają, są częścią *rock music studies*, a te z kolei – *popular music studies*, które wchodzą w skład antropologii muzyki, będącej dziś fragmentem *sound studies*. Antropologia rocka może być rozpatrywana pod kątem antropologii codzienności: jakie znaczenie ma muzyka rockowa w naszych doświadczeniach potocznych, ale i niezwykłych, jak wpisuje się w ludzką egzystencję, jak definiuje los człowieka, wreszcie – czy możemy powiedzieć „All You Need is Love to Music”?

BIBLIOGRAFIA

- Adamczewski, Tymon, red., *All Along Bob Dylan. America and the World*. New York–London: Routledge, 2020.
- Burszta, Wojciech J., Marcin Rychlewski, red., *A po co nam rock. Między duszą a ciałem*. Warszawa: Wydawnictwo „Twój Styl”, 2003.
- Gajda, Krzysztof. *Szarpidruty i poeci. Piosenka wobec przemian społecznych i kulturowych ostatnich dekad*. Poznań: Wydawnictwo UAM, 2017.
- Gałuszka, Patryk, red., *Made in Poland. Studies in Popular Music*. New York–London: Routledge, 2019.
- Jeziński, Marek. *Muzyka popularna jako wehikuł ideologiczny*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK, 2011.
- Jeziński, Marek, Waldemar Kuligowski, Michał Pranke, Paweł Tański, red., *Muzyczny rok 1969. Kultura rocka 4*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK, 2020.
- Kiec, Izolda. *W szarej sukience? Autorki i wokalistki w poszukiwaniu tożsamości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, 2013.
- Maleszyńska, Joanna. *Apologia piosenki. Studia z historii gatunku*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 2013.
- Marcinkiewicz, Radosław, red., *Unisono na pomieszane języki*. T. 1. Opole–Sosnowiec: GAD Records, 2010.
- Marcinkiewicz, Radosław, red., *Unisono w wielogłosie*. T. 1–5. Sosnowiec: GAD Records, 2011–2014. Opole: Wydawnictwo UO, 2019.
- Osiński, Jakub, Michał Pranke, Paweł Tański, red., *Kultura rocka 1. Twórcy, tematy, motywy*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK, 2019.
- Osiński, Jakub, Michał Pranke, Paweł Tański, red., *Kultura rocka 2. Słowo, dźwięk, performance*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK, 2019.
- Osiński, Jakub, Michał Pranke, Paweł Tański, red., *Kultura rocka 3. Tradycje, poszukiwania, kontynuacje*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK, 2019.
- Siwak, Wojciech. *Estetyka rocka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Semper”, 1993.
- Tański, Paweł. *Głosy i performanse tekstów. Literatura – piosenki – ciało*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK, 2021.
- Tański, Paweł. *Nowe sytuacje polskiego rocka. Teksty – głosy – interpretacje*. Poznań: Instytut Kultury Popularnej, 2016.